

Кожушко С. Обучение иностранным языкам соискателей степени доктора философии (PhD) с использованием проектной методики. В статье анализируются ряд проблем, связанных с иноязычной языковой подготовкой будущих докторов философии, рассматриваются универсальные (общие) компетенции, которые проявляют себя через готовность осуществлять языковую коммуникацию как на родном, так и иностранном языках. Автор обосновывает рациональность использования проектной методики, как одного из проявлений интерактивных технологий, при осуществлении языковой подготовки соискателей третьего уровня образования. Обосновывается возможность и целесообразность сочетание ролевой/деловой игры с выполнением проектов особенно при реализации «сквозного проектирования», которое проводится на протяжении всего периода обучения. В качестве одного из возможных вариантов использования проектной методики в процессе языковой подготовки будущих докторов философии предлагается проект «Научная конференция», делается вывод о его эффективности не только как средства повышения языковой компетенции, но приобретения навыков организации и участия в научных событиях.

Ключевые слова: соискатель третьего уровня образования, интерактивные технологии, проектная методика, доктор философии, сквозное проектирование.

Kozhushko S. Language training of future Doctors of Philosophy (PhD) using project technology. The article analyses a number of problems connected with foreign language training of future Doctors of Philosophy, explores certain universal (general) competences, which reveal themselves through the students readiness to demonstrate language communication skills using both native and foreign languages. The author grounds the rationality of the use of project method of teaching, which belongs to interactive technologies, in the process of language training of students of the third level of education. The possibility and reasonability of the combination of role play and project carrying out, especially in the course of “through projection”, which is accomplished during the whole period of language study, is substantiated. Project “Scientific Conference” is proposed as a variant in the process of language training of future Doctors of Philosophy. It is proved that this method is effective not only as a means of language mastering but as the instrument that can be used for students future participation in scientific events.

Key words: seeker of the third level of higher education, interactive technologies, project method, Doctor of Philosophy, through projection.

УДК 378.22:101

Світлана Криштоф –
Міністерство освіти і науки України (м.Київ)

Аспірантура – інноваційна ступінь підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації на сучасному етапі

В статті аналізуються проблеми підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації в сучасних українських університетах. На основі аналізу тенденцій розвитку науки в інформаційному суспільстві, розвитку університетської освіти в сучасній Україні та вдосконалення системи атестації наукових кадрів зроблено висновок про необхідність системних змін у підготовці наукових кадрів, які враховують європейські тенденції підготовки докторів філософії.

Ключові слова: підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації, аспірантура, об'єктивні та суб'єктивні умови, науковий керівник.

Постановка наукової проблеми та її значення. Основою конкурентоспроможності національної економіки промислово розвиненої країни у сучасному світі є здатність виробляти наукомістку продукцію на основі власних наукових розробок. Дане твердження практично ніким не заперечується, але для його реалізації необхідно дотримуватися як основної концепції державного регулювання національної економіки – науково-технічного імперативу. Це означає, що всі найважливіші рішення державної влади повинні прийматися з урахуванням перспектив розвитку науково-інноваційного потенціалу країни та нації.

Мета: переосмислення цільових функцій української системи освіти, її елементів, уявлень про соціальну сутність та її ролі як соціального інституту для людини і суспільства

в цілому. З цієї точки зору безперервність освіти являється об'єктивною необхідністю розвитку особистості та суспільства.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів. Фундаментальна науково-професійна освіта, спрямована на підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації через аспірантуру, стає все більш суттєвим чинником розвитку освітньої системи України.

У даний час створюється нова модель освіти, що об'єктивно відповідає умовам сучасного соціально-економічного укладу нашого суспільства. Одним із підтвердження цього є система підготовки кадрів вищої кваліфікації. Вона затребувана не тільки об'єктивно, а й суб'єктивно.

Зростання ролі фахівців вищої кваліфікації обумовлюється: потребою в оновленні науково-педагогічних і наукових кадрів у вищій школі; зацікавленістю випускників вузів в удосконаленні рівня освіти та отримання наукового ступеню; потребою ринкової економіки, що розвивається, у фахівцях вищої кваліфікації у зв'язку із підвищенням складності завдань.

Особливістю вітчизняної системи підготовки та атестації наукових кадрів є те, що у сукупності вимог, що ставляться до пошукувача наукового ступеня, вирішальна роль відводиться не об'єму та якості засвоєння спеціальних освітніх програм (що, наприклад, характерно для програм PhD у США та інших країн Європи), а підготовці та захисту дисертації. Разом з тим у багатьох публікаціях останніх років, присвячених проблемам збереження і розвитку кадрового потенціалу науки і вищої школи (У.С.Гончаренко), відзначається невиправдане ослаблення вимог саме до рівня наукових робіт аспірантів і як наслідок – зниження якості кандидатських дисертацій.

У зв'язку із цим актуальним для системи підготовки кадрів вищої кваліфікації є впровадження інновацій і в зміст підготовки аспіранта, і в систему атестації аспіранта, і в науково-методичне забезпечення освітніх програм аспірантури, і в критерії оцінки результативності наукової роботи аспіранта.

На сучасному етапі, аспірантура стає частиною ступеня вищої освіти, тим самим забезпечується її статус систематичної освіти. Це обумовить, на наш погляд, поліпшення фінансування аспірантів з боку вузу, підвищення якості підготовки аспіранта, оскільки не кожен аспірант буде зобов'язаний захиститися, але він отримає у будь-якому випадку дипломи викладача вищої школи або дослідника. Що, у свою чергу, передбачатиме розробку нових освітніх програм підготовки кадрів вищої кваліфікації, які в перспективі можуть відповідати програмам підготовки докторів у Європі.

Враховання цих тенденцій у змісті підготовки кадрів вищої кваліфікації передбачає посилення фундаментальної підготовки, введення інтенсивних методик освоєння академічних дисциплін освітньої програми за умови домінування індивідуалізації освітнього процесу в аспірантурі.

Науковий прогрес сучасності об'єктивно стимулював необхідність свідомого об'єднання у наукових колективах людей, що мають конкретні знання і навички, в істотно різних галузях, тим самим більш ефективно сприяючи вирішенню загального завдання. На початку ХХІ століття процеси інституалізації науки розгорнулися ще ширше, в основному, - завдяки посиленню її професіоналізації. Таким чином, сучасна наука розвивається в рамках спеціально організованих наукових досліджень. Отже, виникає очевидна необхідність побудови такого змісту підготовки молодих вчених в аспірантурі, яке враховувало б даний аспект розвитку сучасної науки - поділ праці усфері досліджень. Вирішенню цього завдання в певній мірі може сприяти участь аспірантів у виконанні колективних досліджень, проведення курсів по підготовці пакетів грантової документації.

Наука, як і будь-яка інша сфера діяльності, включає особистісні ставлення та комунікацію, які характеризуються певним морально-ціннісним аспектом. У наукових колах традиційно сформувався певний моральний стандарт, своєрідний «моральний кодекс» - принципи, правила та норми, якими повинні керуватися вчені та аспіранти. Однак,

зауважимо, на жаль, що у вітчизняному науково-дослідницькому просторі проблема етичного аспекту наукового дослідження поки існує.

Засвоєння етичних норм науки і формування власної етичної позиції дослідника, на наш погляд, відбувається у процесі виконання ним наукового дослідження під час навчання в аспірантурі.

При обґрунтуванні впливу розвитку науки на підготовку наукових кадрів важливорозглянути ще один аспект сучасного етапу, який можна визначити як посилення впливу наукометричних показників при оцінці ефективності діяльності аспірантів. Варто зазначити, що у сучасних реформаційних освітніх процесах передбачені заходи посилення вимог щодо репрезентацій результатів дисертаційних досліджень у науково-професійному співтоваристві. Розвиток публікаційної активності аспірантів є однією із найскладніших завдань і серйозною проблемою системи підготовки кадрів вищої кваліфікації. Докторські школи в європейських університетах з метою її вирішення передбачають введення спеціальних курсів з написання наукових статей у навчальну програму. Такі курси затребувані також і аспірантами вітчизняних університетів.

Як відомо, стратегія проектування сучасних програм навчальних дисциплін освітньої програми аспірантури визначається концепцією змісту освіти та моделлю навчання. На логіку проектування програм накладаються і певні умови. А саме, по перше, – специфіка галузі наукового знання, в рамках якої аспірант проходить наукову підготовку. По-друге, – необхідність урахування специфіки пізнавального і життєвого досвіду суб'єктів освітньої діяльності – аспірантів, які у великій мірі, готові до самоосвіти. По-третє, – необхідність врахування взаємозв'язку програми із дисертаційним дослідженням аспіранта і паспортом майбутньої наукової спеціальності.

Необхідно врахувати ще один фактор, який впливає на зміст підготовки аспірантів, – це динамічні зміни, що відбуваються у вищій освіті. Одним із завдань аспірантури є поновлення науково-педагогічних кадрів, тобто викладачів системи вищої освіти. У зв'язку із переходом людства до інформаційного суспільства, яке базується на знаннях, обумовлюються системні зміни у вищій професійній освіті, які і визначають зміну та розширення функцій і завдань діяльності кваліфікованих викладачів сучасного вузу.

Аналіз тенденцій розвитку науки в інформаційному суспільстві дозволяє виявити ряд особливостей, які доцільно враховувати в якості орієнтирів проектування змісту підготовки кадрів вищої кваліфікації в аспірантурі

1. Зміна засобів і методів науково-дослідницької діяльності в умовах інформаційного суспільства передбачає відповідно і зміну технологічної підготовки майбутніх вчених. Ця зміна буде виявлятися в оволодінні аспірантами усіх спеціальностей методами автоматизації спостереження і експериментальної діяльності, а також методами моделювання та аналізу досліджуваних процесів і явищ із використанням різного роду електронної обчислювальної та аудіовізуальної техніки.

2. Радикальна зміна доступу до наукової інформації, завдяки розвитку мережі Internet, призвела до різкого розширення можливостей прямих контактів учених різних країн, а також можливість доступу до різноманітних джерел інформації практично кожного зацікавленого дослідника. Розвиток цієї тенденції підсилює увагу до етичних проблем наукового дослідження, наприклад, до проблеми точних посилань не тільки на публікації, а й на ідеї. Тому в підготовці аспірантів повинно бути передбачено обговорення питань наукової моральності й етики та доброчесності.

3. Особливість сучасного знання, що виявляється в його недовговічності, також ставить свої вимоги до змісту підготовки кадрів вищої кваліфікації в аспірантурі. Якщо традиційний підхід до відбору змісту освіти можна порівняти з накопичувальною системою, коли кожне нове знання уточнює, розширює, конкретизує вже засвоєні знання, то сучасний підхід нагадує скоріше гіпертекст, коли у запропонованому змісті сам аспірант вибирає той компонент, який цікавить його найбільше, і вже самостійно (або під керівництвом наукового

керівника) поглиблює потрібне знання, встановлюючи для себе особисто взаємозв'язок нового знання з уже відомим.

4. Зростання ролі інтеграційних процесів у науці і одночасного посилення диференціації як зворотного закономірного процесу знаходить своє відображення не стільки в змісті дисциплін, що вивчаються аспірантами в ході освоєння освітньої програми, скільки в проведенні наукового дослідження. Процес диференціації призводить до більшого дроблення «єдиного тіла науки» на все більш спеціалізовані галузі, сприяючи поглибленню процесу пізнання, вдосконалення спеціальної методики та арсеналу пізнавальних засобів, що застосовуються кожною конкретною наукою. Це, в свою чергу, пред'являє більші вимоги до дослідницьких навичок майбутніх вчених. Інтеграційні процеси, які проявляються сьогодні не тільки в науковому пізнанні та розвитку так званих комплексних наук, але й в організації наукової діяльності, створюють враження, що продукування наукових ідей «поставлено на потік». Тому виникає необхідність придбання аспірантами досвіду участі в колективних наукових дослідженнях, коли в процесі спільних досліджень створюються стійкі наукові колективи, які мають прийняту суб'єктами колективу єдину дослідницьку програму.

Представляючи свою парадигму якісної модернізації сучасної аспірантури, ми маємо на увазі і те, що реалізація її неможлива без реорганізації менеджменту вищого навчального закладу, що займається науковою діяльністю. Перш за все, в структурі цього менеджменту повинні бути висококваліфіковані радники та експерти, які мають досвід науково-дослідницької роботи. Вкрай важлива наявність у ньому фахівців з наукової аналітики. Дуже важлива робота менеджменту з підбору і збереження повноцінного складу наукових керівників аспірантів. Не кожен вчений може бути науковим керівником. Ним може бути професіонал, який володіє даром емпатії та особистісного впливу, спеціально підготовлений до наукового керівництва і має авторитетний набір наукових публікацій. Науковий керівник – це головна фігура аспірантури, його зусилля повинні бути зосереджені на виявленні талановитих дослідників і підготовці кваліфікованих організаторів наукової діяльності.

Цицерон стверджував: «Недостатньо мати мудрість, потрібно уміти користуватися нею». У досягненні мудрості та в умінні передавати її аспірантам полягає головна професійна гідність наукового керівника. При наявності таких фахівців реально надати аспірантурі новий якісний стан - стати інноваційним щаблем вищої освіти.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Таким чином, особливість навчання в аспірантурі визначає і основний характер навчання аспірантів – навчання в діяльності. Наукова підготовка аспірантів здійснюється у процесі вирішення ними конкретних наукових проблем і оформлення їх як кандидатської дисертації. Проте, в сучасних умовах розвитку суспільства, науки і освіти, підготовка аспірантів не може бути зведена тільки до написання дисертації і до складання кандидатського мінімуму, тобто до традиційного її розуміння. У формуванні майбутнього дослідника і педагога домінуючим чинником має виступати науково-освітнє середовище. Саме тому, організації освітнього простору аспірантурі в процесі підготовки кадрів вищої кваліфікації на сучасному етапі, повинна відповідати запитам аспіранта, його особистісно-професіональній зорієнтованості, як вченого та фахівця вищої школи.

Джерела та література

1. Аналіз науково-технічної діяльності України за даними фонду НДДКР і дисертацій Українського інституту науково-технічної і економічної інформації. – http://www.uinpei.kiev.ua/viewpage.php?page_id=718
2. Винницький М. Реформа аспірантури. Особливості впровадження програм підготовки фахівців із ступенем доктора філософії. – <http://bit.ly/209beAt>.
3. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження //Методологічні поради молодим науковцям. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. – 308с
4. Мазур В. Плагіат або крадіжка. – Дзеркалотижня. – 04.12.2015 р. – <http://gazeta.dt.ua/science/plagiat-abo-kradizhka-.html>.

5. Регейло І. Тенденції докторської підготовки в європейському освітньо-му просторі // Порівняльно-педагогічні студії. – 2013. – № 2-3. – С. 158-165.
6. Doctoral Programmes for the European Knowledge Society: Final Report of the European University Association. – <http://www.eua.be/eua/jsp/en/upload/>
7. Principles and Practices for International Doctoral Education. EUA, 2015. – http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/eua_frindoc_leaflet_08_15_web.pdf?sfvrsn=6.

References

1. Analysis of scientific and technological activities Ukraine, according to fund research and development and theses Ukrainian Institute of Scientific, Technical and Economic of information. – http://www.uinte.kiev.ua/viewpage.php?page_id=718
2. Vynnytsky M. Reform graduate school. Features implementing programs preparaprofessionals with the degree of Doctor of Philosophy. - [Http://bit.ly/209beAt](http://bit.ly/209beAt).
3. Goncharenko S. Pedagogical research // Methodological advice for young scientists. - Kyiv, Vinnitsa, Ltd "Glider", 2010. - 308 p.
4. Mazur V. Plagiarism or theft. - Mirror of the week. - 12/04/2015 p. <http://gazeta.dt.ua/science/plagiat-abo-kradizhka-.html>.
5. Reheylo I. Trends doctoral training in European education-th space // Comparative educational studies. - 2013. - № 2-3. - S. 158-165.
6. Doctoral Programmes for the European Knowledge Society: Final Report of the European University Association. – <http://www.eua.be/eua/jsp/en/upload/>
7. Principles and Practices for International Doctoral Education. EUA, 2015. – http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/eua_frindoc_leaflet_08_15_web.pdf?sfvrsn=6.

Криштоф С. Аспирантура – інноваційна ступінь підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації на сучасному етапі. В статті аналізуються проблеми підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації в сучасних українських університетах. На основі аналізу тенденцій розвитку науки в інформаційному суспільстві, розвитку університетського образования в сучасній Україні і удосконалення системи атестації наукових кадрів зроблено висновок про необхідність системних змін у підготовці наукових кадрів, улічуючи європейські тенденції підготовки докторів філософії.

Ключові слова: підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації, аспірантура, об'єктивні і суб'єктивні умови, науковий керівник.

Kryshchot S. Doctoral studies – an innovative level of training academic staff of higher qualification at present. In the article the problems of scientific staff preparation at modern Ukraine universities are analyzed. On the basis of analysis of science development tendencies in the information society, of university education development in modern Ukraine and of improvement of scientific staff certification the conclusion about necessity of system changes in scientific staff preparation considering the European tendencies of preparation of Philosophy Doctors of is done.

Keywords: training academic staff of higher qualification, doctoral studies, objective and subjective conditions; scientific advisor

УДК 37.014.5

Ольга Лебідь –
Університет ім. Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

Теоретичні аспекти підготовки майбутнього керівника загальноосвітнього навчального закладу до стратегічного управління в умовах магістратури

У статті охарактеризовано переваги стратегічного управління у діяльності загальноосвітніх навчальних закладів. Визначено педагогічні умови підготовки магістрів управління до стратегічного управління. Доведено необхідність підготовки майбутнього керівника загальноосвітнього навчального закладу до стратегічного управління в умовах магістратури.